

Associatieverdrag EU-Oekraïne: economische achtergrondinformatie

1. Handelsverdragen EU

Export en handel zijn voor Nederland van groot belang en vormen een belangrijke bron van onze inkomsten. Het CBS heeft berekend dat dit goed is voor 32,4%¹ van onze inkomsten. Daarnaast geldt dat over 10-15 jaar, 90% van de mondiale vraag naar goederen en diensten van buiten Europa zal komen². Daarom is het belangrijk voor Nederlandse en de Europese bedrijven om toegang tot buitenlandse markten te hebben.

Door middel van handelsakkoorden kunnen invoerheffingen langzaam worden afgebouwd en kunnen regels die handel onnodig bemoeilijken en vertragen worden afgeschaft of aangepast. Daarnaast worden er in zogenaamde *Deep and Comprehensive Free Trade Agreements* (DCFTA's) ook afspraken gemaakt over markttoegang voor diensten, investeringen, publieke aanbestedingen en samenwerking op gebied van regelgeving.

Handelsverdragen tussen de EU en derde landen worden door de Nederlandse regering dan ook positief ontvangen.

De handelsafspraken tussen de EU en Oekraïne zijn onderdeel van het Associatieakkoord en in een aparte titel opgenomen. Een Associatieakkoord is politiek en economisch akkoord tussen de EU en een derde land, dat de basis legt voor samenwerking tussen deze landen.

2. Handel tussen EU en Oekraïne

De EU is de veruit de belangrijkste handelspartner van Oekraïne. De EU is goed voor 38,7% van de Oekraïense import en 31,6% van de Oekraïense export. Daarna volgen Rusland en China. Dit is zichtbaar in tabel 1.

Tabel 1: Handel partners van Oekraïne, 2014

Import				Export			Totale handel		
	Partner	Waarde in mln	%	Partner	Waarde in mln	%	Partner	Waarde in mln	%
1	EU28	15,368	38,7	EU28	12,412	31,6	EU28	27,780	35,2
2	Rusland	9,252	23,3	Rusland	7,151	18,2	Rusland	16,402	20,8
3	China	3,947	9,9	Turkije	2,599	6,6	China	5,898	7,5
4	Wit-Rusland	2,898	7,3	Egypte	2,088	5,3	Wit-Rusland	4,078	5,2
5	VS	1,410	3,6	China	1,951	5,0	Turkije	3,546	4,5
6	Turkije	947	2,4	India	1,326	3,4	Egypte	2,155	2,7
7	India	479	1,2	Wit-Rusland	1,180	3,0	VS	1,897	2,4
8	Japan	447	1,1	Kazakhstan	783	2,0	India	1,805	2,3
9	Noorwegen	429	1,1	Saoedi Arabië	753	1,9	Kazakhstan	1,057	1,3
10	Switzerland	382	1,0	Moldavië	543	1,4	Saoedi Arabië	902	1,1

Bron: Eurostat

¹ <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/internationale-handel/publicaties/artikelen/archief/2015/2015-bijdrage-export-aan-bbp-en-werkgelegenheid-neemt-fors-toewm.htm>

² <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/agreements/>

Nederland was het 13de importland van Oekraïne in 2014: 1,4% van de totale goederenimport van Oekraïne was in 2014 afkomstig uit Nederland. (Bron: ITC, 2015).

3. Handel tussen Nederland en Oekraïne

De bilaterale goederenhandel tussen Nederland en Oekraïne bedroeg in 2014 1,5 miljard euro. Daarbij had de Nederlandse goederenexport een waarde van bijna 776 miljoen euro, (zie tabel 1, ook voor de samenstelling tussen 2011 en 2014). Daarbij moet worden opgemerkt dat de cijfers laten zien dat de Oekraïense economie erg te lijden heeft onder de Russische sancties.

Tabel 2: Nederlandse goederenexport naar Oekraïne

	2011	2012	2013	2014
Totale Nederlandse goederenuitvoer	1.074.839	1.272.761	1.195.298	776.454
0 Voeding en levende dieren	138.769	141.552	139.254	111.520
1 Dranken en tabak	15.444	19.532	21.744	16.928
2 Grondstoffen, niet eetbaar	67.058	80.644	98.632	75.103
3 Minerale brandstoffen	9.056	11.560	59.474	10.730
4 Dierlijke en plantaardige oliën	7.060	5.276	4.853	6.073
5 Chemische producten	209.830	266.338	269.053	221.154
6 Fabricaten	91.521	98.144	71.137	57.123
7 Machines en vervoermaterieel	473.930	574.395	461.519	228.843
8 Diverse gefabriceerde goederen	60.587	73.471	58.492	48.031
9 Niet afzonderlijke genoemde goederen	1.584	1.849	1.139	950

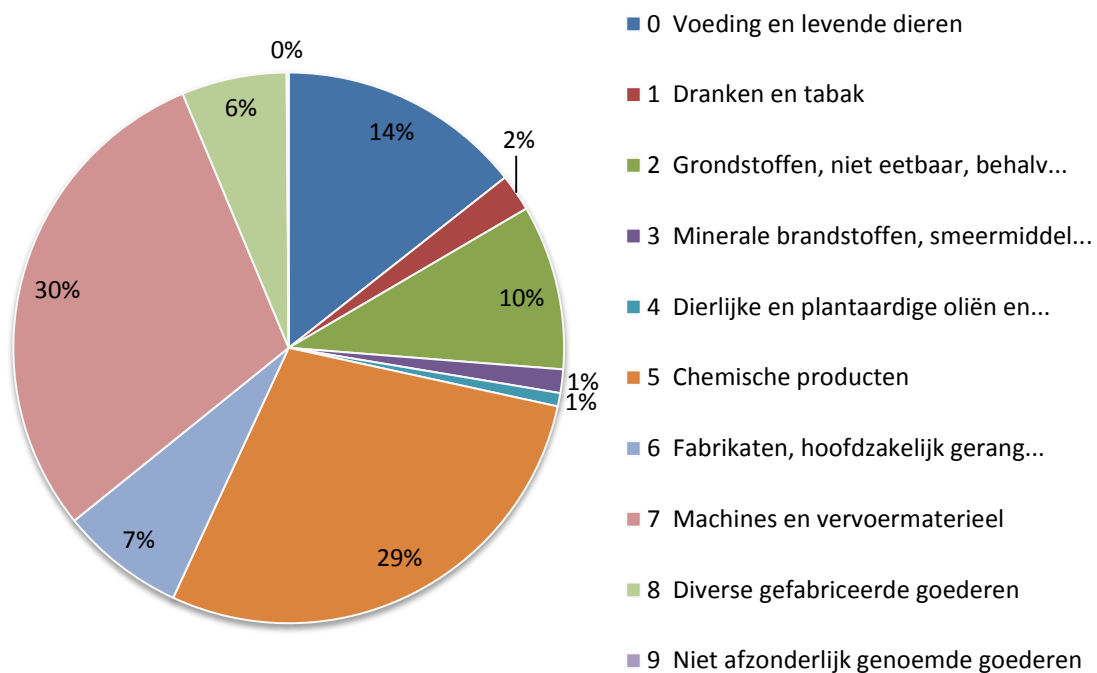
Bron: CBS, 2015. Volgens SITC-indeling

Figuur 1 geeft een grafische weergave van de totale Nederlandse goederenexport in 2014. Uit deze weergave blijkt dat Nederland voornamelijk machines en vervoermaterieel (30%), chemische producten (29%) en voeding en levende dieren (14%) naar Oekraïne exporteert.

Figuur 1: Nederlandse goederenexport naar Oekraïne

Verdeling NLse export naar Oekraïne, 2014

De Nederlandse goederenimport uit Oekraïne had in 2014 volgens het CBS een waarde van ruim 725 miljoen euro (zie tabel 2, ook voor de samenstelling). Uit tabel 2 blijkt dat Nederland voornamelijk voeding en levende dieren importeert uit Oekraïne. Op de tweede plaats staan dierlijke en plantaardige oliën.

Tabel 3: Nederlandse goederenimport van Oekraïne

	2011	2012	2013	2014
Totale Nederlandse goederenimport	644.515	613.649	774.848	725.622
0 Voeding en levende dieren	112.734	165.677	240.875	376.053
1 Dranken en tabak	261	158	257	35
2 Grondstoffen, niet eetbaar	131.013	137.688	273.510	88.430
3 Minerale brandstoffen	X	102.721	13.696	10.494
4 Dierlijke en plantaardige oliën	88.733	X	119.177	121.977
5 Chemische producten	X	20.919	11.815	X
6 Fabrikaten	38.596	43.028	52.917	X
7 Machines en vervoermaterieel	59.412	36.976	47.157	31.563
8 Diverse gefabriceerde goederen	17.414	X	15.439	14.034
9 Niet afzonderlijke genoemde goederen	15	3	4	5

Bron: CBS, 2015. Volgens SITC-indeling

Investeringen

De gecumuleerde Nederlandse directe buitenlandse investeringen (FDI) exclusief Bijzondere Financiële Instellingen (BFI's)³ in Oekraïne bedroeg volgens De Nederlandsche Bank eind 2013 640 miljoen euro. Nederland had met 640 miljoen euro voorsnog een heel bescheiden (circa 1%) aandeel in de totale FDI in Oekraïne.

De gecumuleerde waarde van alle FDI in Oekraïne bedroeg eind 2014 63,8 miljard US dollar⁴, tegenover 3,9 miljard US dollar in 2000. De FDI/BBP-verhouding bedroeg in 2014 48,4%. Hiermee steekt Oekraïne in internationaal perspectief positief af. Ter vergelijking: voor Canada bedroeg dit percentage 35,0% (2013), voor Duitsland 20,9% en voor Tsjechië 69,4% (2013).

De Oekraïense FDI in Nederland is hoogstens enkele miljoenen euro's.

4. Handelsafspraken in het EU-Oekraïne associatieverdrag

De handelsafspraken vormen onderdeel van het Associatieverdrag (AA) tussen de EU en de Republiek Oekraïne en is een van de meest ambitieuze bilaterale overeenkomsten van de EU. De handelsafspraken zijn apart in het verdrag opgenomen als een *Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA). Het Associatieverdrag biedt Oekraïne een kader voor de modernisering van de handelsbetrekkingen en modernisering van de economische ontwikkeling door de openstelling van de markten via de geleidelijke afschaffing van douanetarieven en quota en door harmonisatie van wetten, normen en regels in verschillende handel gerelateerde sectoren. Hiermee worden de voorwaarden gecreëerd voor het aanpassen van de belangrijkste sectoren van de Oekraïense economie aan de geldende standaarden van de Europese Unie.

De handelsafspraken zijn te vinden in titel IV van het Associatieakkoord. Titel IV bestaat uit 15 hoofdstukken.

Hoofdstukken titel IV (DCFTA) van het Akkoord:

1. Handel in goederen
2. Handelsmaatregelen
3. Technische handelsbelemmeringen (TBT)
4. Sanitaire en fytosanitaire (SPS) maatregelen
5. Douane en handelsfacilitatie
6. Vestiging, handel in diensten en elektronische handel
7. Betalings- en Kapitaalverkeer
8. Overheidsaanbestedingen
9. Intellectueel eigendom
10. Mededinging
11. Energie
12. Transparantie
13. Duurzame Ontwikkeling
14. Geschillenbeslechting
15. Bemiddelingsmechanisme

Onderstaand volgt een overzicht van de afspraken per hoofdstuk in het Associatieakkoord.

³ BFI's worden in de volksmond brievenbusfirma's genoemd. Ondernemingen die veelal om fiscale redenen formeel/juridisch in een land zijn gevestigd zonder dat er sprake is van wezenlijke feitelijke economische activiteiten in dat land zelf.

⁴ Unctad, World Investment Report 2015, stocks

1. Handel in goederen

In het hoofdstuk Handel in goederen zijn afspraken over markttoegang van goederen gemaakt. Oekraïne zal 99,1% en de EU 98,1% van alle invoerheffingen⁵ afschaffen. Hierdoor zullen de handelsmogelijkheden toenemen. Daarmee besparen Oekraïense exporteurs jaarlijks 487 miljoen euro en EU-exporteurs rond de 391 miljoen euro⁶. Voor bepaalde goederen heeft Oekraïne overgangperiodes. Op deze manier krijgen Oekraïne de tijd om zich aan te passen aan het EU-recht.

Op 1 januari 2016 zal het Associatieakkoord voorlopig inwerking treden. Dat betekent dat invoerheffingen op een groot aantal (verwerkte) landbouwproducten binnen 10 jaar afgeschaft worden. Om bepaalde gevoelige Europese sectoren te beschermen heeft de EU op 36 productgroepen de tarieven alleen voor een bepaalde hoeveelheid afgeschaft (tariefquota). Dat betekent bijvoorbeeld dat tot 1.500 ton melkpoeder of 12.000 ton rundvlees vrij naar de Europese markt kan worden geïmporteerd. Wordt er meer geïmporteerd, dan blijven de bestaande invoerheffingen op die producten gehandhaafd. Omgekeerd heeft Oekraïne tariefquota voor drie productgroepen (varkensvlees, kippenvlees en suiker) uit de EU. Dat betekent dat alle andere Europese landbouwproducten op termijn zonder invoerheffingen naar Oekraïne kunnen worden geëxporteerd.

Daarnaast worden de invoertarieven op de meeste industriële goederen onmiddellijk afgeschaft, met uitzondering van een aantal producten waar een overgangperiode voor geldt. Er zijn aparte afspraken gemaakt met betrekking tot import van personen-auto's uit de EU naar Oekraïne.

Het afschaffen van invoerheffingen heeft gevolgen voor alle sectoren, hieronder worden enkele voorbeelden ter illustratie uitgelicht.

1.1 Landbouw

Op grond van het akkoord kan 90% van de Oekraïense landbouwproducten heffingsvrij op de Europese markt komen. Dit levert Oekraïne een besparing op van ongeveer 330 miljoen euro voor primaire landbouwproducten en 53 miljoen euro voor verwerkte landbouwproducten.

Ook voor Nederland zijn er voordelen aan de vermindering van invoerheffingen.

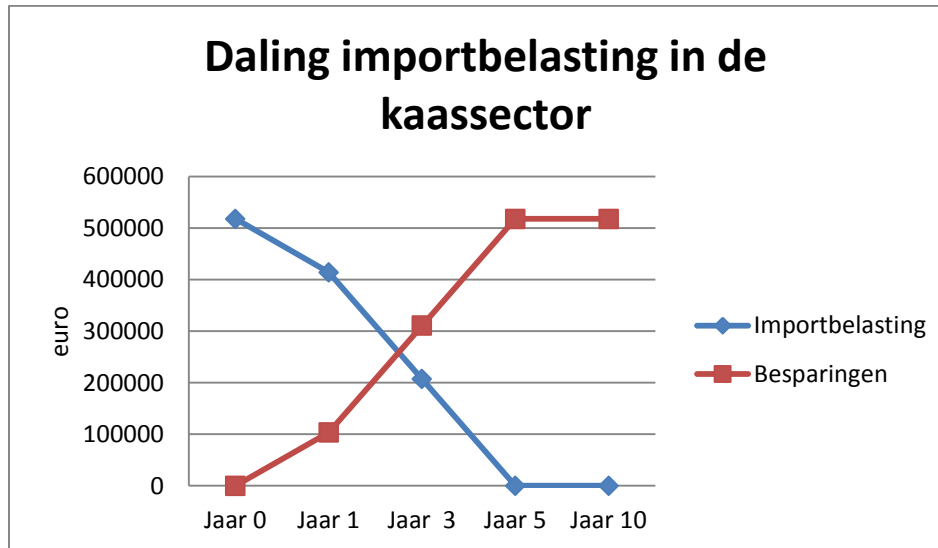
Kaasexporteurs betalen nu 10% importheffingen om de Oekraïense markt te betreden. Als het Associatieverdrag op 1 januari 2016 in werking treedt, daalt deze heffing direct naar 8%. Na vijf jaar is deze naar 0% gedaald. De Nederlandse exporteurs in de kaasindustrie besparen dan per jaar 500.000 euro aan importheffingen bij gelijkblijvende exportvolumes. Dat betekent dat in 2016 al 2% bespaard wordt en in 2021 10%. Figuur 2 bevat een grafische weergave van de ontwikkeling van de importbelasting en de besparingen voor Nederlandse kaasexporteurs.

⁵ Invoerheffingen zijn belastingen die betaald moeten worden om goederen in te mogen voeren. De prijs van het geïmporteerd product wordt hierdoor hoger.

⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_150981.pdf

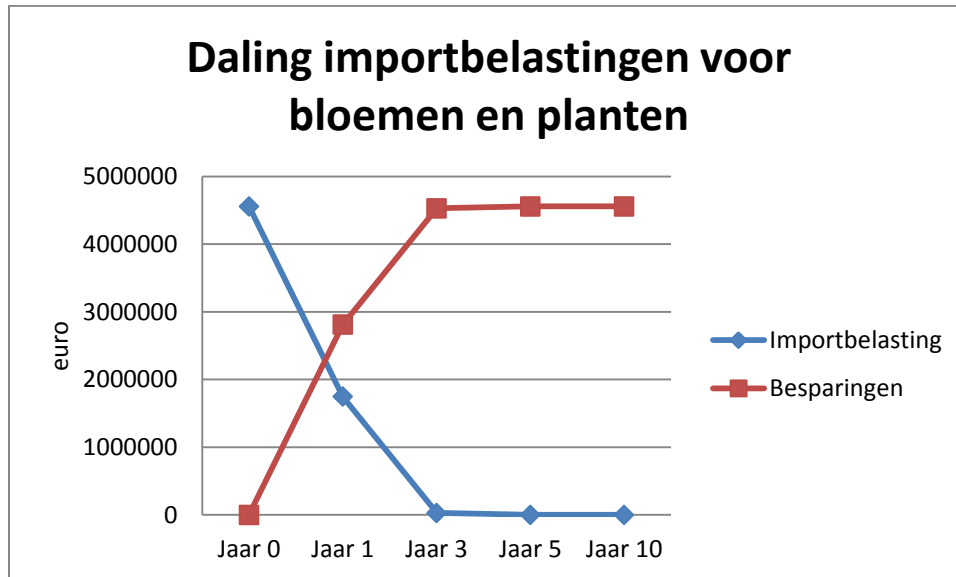
Figuur 2: De kaassector

Een ander voorbeeld is de bloemen en plantensector, zoals hyacinten, narcissen, azalea's en tulpen. Exporteurs in deze sector betalen nu tussen de 5 en 20% aan importheffingen. Deze importheffing wordt vanaf 1 januari 2016 in 5 jaar afgebouwd naar 0%. De Nederlandse exporteurs besparen dan per jaar 4,6 miljoen euro aan importbelasting bij gelijkblijvende exportvolumes. Dat betekent concreet dat in 2016 al 9,6% bespaard wordt en 15,6% in 2021. Figuur 3 bevat een grafische weergave van de ontwikkeling van de importbelasting en de besparingen van de Nederlandse exporteurs van bloemen en planten.

Figuur 3: Bloemen en plantensector

Gevoelige producten zoals granen, vlees en eieren vallen niet onder de regeling. Dit om de Europese producenten te ontzien. Bij de productie van voedsel moet Oekraïne gaan voldoen aan de Europese gezondheidsstandaarden.

Nieuwe marktkansen in de EU en hogere productie standaarden zullen niet alleen de investeringen Oekraïne stimuleren maar zullen ook een stimulans betekenen voor de modernisering van de agrarische sector en daarmee ook voor het verbeteren van arbeidsomstandigheden en dierenwelzijn.

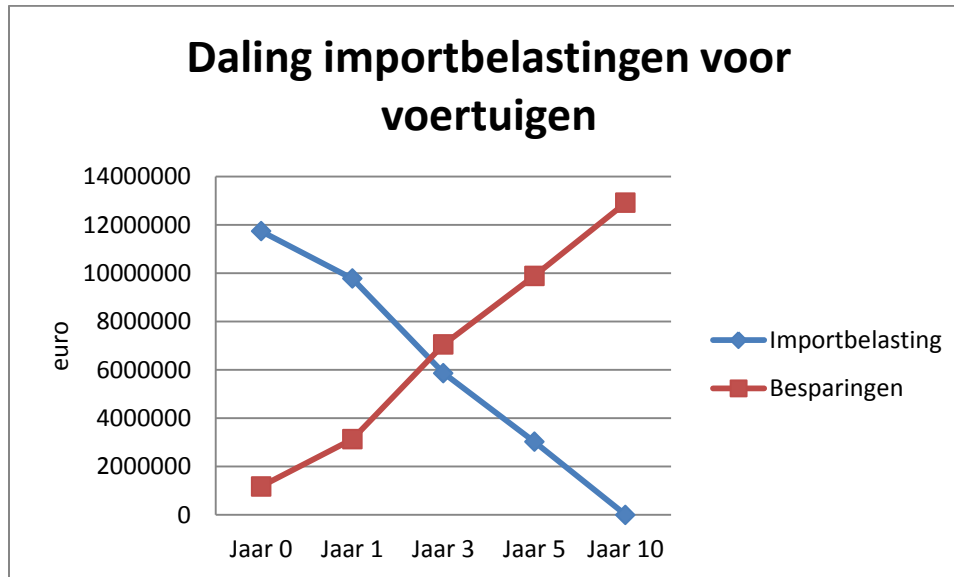
1.2 Industrie

Naast de landbouw sector, hebben partijen afgesproken om de handel in industriële producten volledig te liberaliseren. Oekraïne zal de invoerrechten op machines en apparaten verminderen met 75 miljoen euro. Ondanks enkele uitzonderingen voor auto's, zal Oekraïne de invoerrechten op voertuigen met 117 miljoen euro verminderen.

30% van de Nederlandse export naar Oekraïne valt in de categorie 'machines en vervoermaterieel', deze sector heeft dan ook veel voordeel van de vermindering van invoerrechten. Een specifiek voorbeeld hiervan zijn voertuigen (met uitzondering van rollend materieel en drijvende voertuigen) zoals nieuwe en tweedehandse tractors en trailers. Momenteel betalen Nederlandse exporteurs van deze goederen tussen de 5 en 10% importbelasting. Deze importbelasting wordt op termijn afgebouwd naar 0%. In tien jaar besparen de Nederlandse exporteurs bijna 13 miljoen euro aan importbelasting bij een gelijkblijvende exportwaarde. Dat betekent concreet dat in 2021 7% bespaard wordt en in 2026 9,2%. Figuur 4 geeft hiervan een grafische weergave.

Figuur 4: Voertuigen

Bron:

2. Handelsmaatregelen

In het hoofdstuk Handelsmaatregelen zijn afspraken gemaakt over de traditionele handelsdefensieve instrumenten zoals anti-dumping maatregelen, anti-subsidie maatregelen en vrijwaringsmaatregelen.

Handelsdefensieve instrumenten hebben tot doel om een gelijk speelveld te creëren en geven de landen het recht om tegenmaatregelen te nemen – vaak in de vorm van extra invoerrechten – wanneer er respectievelijk sprake is van dumping (verkoop op de exportmarkt voor een lagere prijs dan op de eigen markt), subsidiering door de overheid of een plotselinge en onverwachte toename van de importen uit het andere land (vrijwaring). Bij het instellen van dit soort maatregelen moeten de WTO-regels nageleefd worden die zien op een duidelijke en transparante procedure en een deugdelijke motivatie van de maatregelen. Het vereist ook overleg tussen de handelspartners alvorens maatregelen genomen worden.

Het Associatieverdrag gaat verder dan de bestaande WTO regels. Zo kunnen, naast de producentenbelangen, ook de belangen van consumenten en gebruikers van de goederen mee worden gewogen voordat maatregelen worden genomen (public interest test). Ook wordt er een extra limiet gesteld aan de hoogte van eventuele maatregelen: de hoogte van de maatregelen wordt beperkt tot de daadwerkelijke hoogte van de dumping of subsidiering (lesser duty rule). Het akkoord voorziet ten slotte in additionele regels ten behoeve van de transparantie en samenwerking bij het opleggen van dergelijke maatregelen.

Er zijn aparte afspraken gemaakt met betrekking tot import van personen-auto's uit de EU naar Oekraïne. Oekraïne mag onder bepaalde voorwaarden vrijwaringmaatregelen instellen.

3. Technische handelsbelemmeringen (TBT)

In het hoofdstuk Technical Barriers to Trade (TBT) worden afspraken vastgelegd om handelsbelemmeringen als gevolg van technische voorschriften, standaarden, etikettering/ labellingsvoorschriften en conformiteits beoordelingen te verminderen. Oekraïne zal de EU-regelgeving over technische voorschriften en standaarden overnemen.

Door deze harmonisatie en de wederzijdse erkenning van technische standaarden zullen de non-tarifaire belemmeringen in de agri-food sector met 50% en in de overige sectoren met 35% afnemen⁷.

4. Sanitaire en fyto-sanitaire (SPS) maatregelen

In het hoofdstuk Sanitaire en fyto-sanitaire (SPS) maatregelen spreken partijen af om de negatieve gevolgen van SPS-maatregelen voor de handel tussen de EU en Oekraïne te beperken en tegelijkertijd het leven en de gezondheid van mens, dier en plant te beschermen.

Oekraïne wordt verplicht om dierenwelzijnsmaatregelen die in de EU gelden over te nemen.

5. Douane en handelsfacilitatie

In het hoofdstuk Douane en handelsfacilitatie is afgesproken om de samenwerking op het gebied van douane en handelsfacilitatie te versterken. De wetgeving en procedures van overheden moeten voldoen aan de doelstellingen in deze artikelen: een effectieve douanecontrole en het bevorderen van het handelsverkeer. De partijen komen een aantal uitgangspunten overeen om efficiëntie, transparantie en voorspelbaarheid van douaneprocedures en wetgeving op dit gebied te waarborgen. Het akkoord biedt een uitgebreid toetsingskader voor het toepassen van handels- en douanevoorschriften en -procedures.

6. Vestiging, handel in diensten en elektronische handel

In het hoofdstuk Vestiging, handel in diensten en elektronische handel leggen partijen afspraken vast over de geleidelijke en wederzijdse liberalisering van de handel in diensten, het recht van vestiging en samenwerking op het gebied van elektronische handel.

Daarnaast worden ook afspraken gemaakt over investeringen en visumregelingen voor zakelijke doeleinden. De afspraken uit deze titel zijn uitdrukkelijk niet van toepassing op personen die toegang tot de arbeidsmarkt van de andere partij zoeken of op maatregelen over staatsburgerschap, permanent verblijf of werk op permanente basis.

Daarnaast zijn er o.a afspraken gemaakt over wederzijdse erkenning van eisen, kwalificaties, vergunningen en andere regelingen die gelden ten aanzien van een dienst of dienstverlener.

Oekraïne is verplicht EU-regelgeving op het gebied van financiële dienstverlening, telecom, post- en bezorgdiensten en maritieme dienstverlening over te nemen. Dit betekent dat Oekraïense ondernemers in deze sectoren aan dezelfde regels als in de EU moeten voldoen.

⁷ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_150981.pdf

7. Betalings- en Kapitaalverkeer

In het hoofdstuk Betalings- en kapitaalverkeer zijn afspraken gemaakt over vrij verkeer van kapitaal. Partijen zullen betalingen en overboekingen op de lopende rekening van de betalingsbalans (alle transacties die een land verricht met het buitenland) toestaan. Partijen zullen directe investeringen en het terugtrekken daarvan niet belemmeren. In uitzonderlijke omstandigheden is het partijen toegestaan vrijwaringsmaatregelen te nemen.

8. Overheidsaanbestedingen

In het hoofdstuk Overheidsaanbestedingen worden afspraken gemaakt over de wederzijdse toegang tot elkaars markten voor overheidsopdrachten op basis van het beginsel van nationale behandeling. De bedoeling is om bedrijven in de EU en in Oekraïne op een gelijkwaardige basis mee te laten dingen naar overheidsopdrachten van beide partijen. Uitzondering hierop vormen defensie-opdrachten.

Vanaf 1 januari 2016 kunnen Nederlandse ondernemers door het Associatieverdrag deelnemen aan het aanbestedingsproces van Oekraïense overheidsopdrachten. Nederlandse bedrijven worden in dit opzicht precies hetzelfde als Oekraïense bedrijven behandeld. Dit is een groot voordeel, omdat hier grote beperkingen op zaten.

Daarnaast zal Oekraïne aan de huidige en toekomstige EU-wetgeving over publieke aanbestedingen gaan voldoen.

9. Intellectueel eigendom

In het hoofdstuk Intellectueel eigendom spreken partijen af om de productie en commercialisering van innovatieve en creatieve producten te bevorderen en adequate en doeltreffende bescherming en handhaving van intellectuele eigendomsrechten te bereiken.

Het hoofdstuk bevat o.a. bepalingen over het auteursrecht, ontwerpen, octrooien en geografische aanduidingen als aanvulling op de TRIPS-overeenkomst. Er is een aparte paragraaf gewijd aan de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten op basis van de interne regels van de EU.

Alle agrarische geografische aanduidingen van de EU, niet alleen die met betrekking tot wijnen en gedistilleerde dranken, zullen dezelfde hoge mate van bescherming genieten in Oekraïne. De bescherming zal onmiddellijk van kracht worden voor de meeste Europese geografische aanduidingen, maar enkele namen die al lang gebruikt worden door Oekraïense producenten zullen worden uitgefaseerd.

10. Mededinging

In het hoofdstuk Mededinging erkennen partijen het belang van vrije mededinging. Ook erkennen ze dat concurrentiebeperkende praktijken negatieve effecten kunnen hebben op de werking van het Akkoord. Zaken zoals kartelvorming, misbruik van economische machtspositie door een dominante onderneming en fusies van ondernemingen die de mededinging beperken, zullen daarom aangepakt

worden. Oekraïne zal haar mededingingsrecht en regels over staatssteun aanpassen aan dat van de EU.

11. Energie

In het hoofdstuk Energie worden speciale afspraken zijn gemaakt over energie (elektriciteit, aardolie en aardgas). Oekraïne is een belangrijk doorvoerland voor de EU waardoor het noodzakelijk is om hierover goede afspraken te maken.

Er is afgesproken op welke wijze de prijzen berekend zullen worden en dat dubbele prijsstelling en het opleggen van douanerechten en kwantitatieve beperkingen bij in- en uitvoer verboden zijn. Beperkingen op de doorvoer van energie is verboden, net als ongeoorloofde toeigening en onderbreking van levering van energiegoederen.

Als lid van de Energie Community Treaty (EnCT) heeft Oekraïne zich al eerder verplicht om alle relevante EU-wetgeving op het gebied van elektriciteit en gas overnemen.

12. Transparantie

In het hoofdstuk Transparantie zijn afspraken over transparantie opgenomen. Deze artikelen bevatten bepalingen om te waarborgen dat de maatregelen en de beslissingen die de EU en Oekraïne in het kader van de naleving van het akkoord nemen, transparant zijn. De partijen zijn verplicht om wetten, rechterlijke en administratieve uitspraken openbaar te maken. Er is een aantal voorwaarden opgenomen waaraan administratieve procedures van de verdragspartijen moeten voldoen.

13. Duurzame Ontwikkeling

In het hoofdstuk Duurzame ontwikkeling spreken partijen af de internationale handel op een wijze die bijdraagt aan duurzame ontwikkeling te bevorderen. De doelstellingen van de artikelen onder deze titel zijn onder andere het verbeteren van de naleving van arbeids- en milieuwetgeving en internationale akkoorden, het versterken van de rol van handelspolitiek bij de bescherming van biodiversiteit en het bevorderen van de publieke betrokkenheid bij deze onderwerpen.

De partijen streven ernaar, dat hun wetgeving en beleid voorziet in een hoog beschermingsniveau van arbeidsomstandigheden en milieu. Om dit te bereiken zal Oekraïne haar wet- en regelgeving aanpassen aan het EU-acquis. Verder herbevestigen de partijen ook hun verplichtingen ten aanzien van de fundamentele arbeidsstandaarden, zoals vastgelegd in de Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Hieronder vallen de vrijheid van vereniging, het voeren van collectieve onderhandelingen, uitbannen van iedere vorm van dwangarbeid, de daadwerkelijke afschaffing van kinderarbeid en het uitbannen van discriminatie met betrekking tot werk en beroep.

De partijen verplichten zich er toe om multilaterale milieuakkoorden in hun wetgeving over te nemen en in de praktijk na te leven. Daarnaast is afgesproken om een duurzaam bosbouw- en visserijbeleid te voeren.

Zowel de EU als Oekraïne behouden hun beleidsvrijheid en het recht om regelgeving te maken om het milieu en arbeidsnormen te beschermen. Het hoge niveau van bescherming van het milieu en arbeid zal niet verlaagd worden om de handel en/of investeringen te stimuleren.

Naleving van deze verplichtingen zal gebeuren door publieke controle door de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. Zowel de EU als Oekraïne wijzen een nieuwe of bestaande adviesgroep voor duurzame ontwikkeling aan die moet adviseren over maatregelen die in het kader van dit hoofdstuk genomen zullen worden. Deze adviesgroep bestaat uit onafhankelijke representatieve organisaties uit het maatschappelijk middenveld. Leden van de adviesgroep van beide partijen komen bijeen in een forum waarin gediscussieerd zal worden over duurzame ontwikkelingsaspecten van de handelsbetrekkingen tussen de EU en Oekraïne.

14. Geschillenbeslechting

In het hoofdstuk Geschillenbeslechting spreken partijen procedures af voor het beslechten van geschillen over interpretatie en toepassing van deel IV van het Associatieverdrag.

De regeling voor geschillenbeslechting is gebaseerd op het model van de WTO Dispute Settlement Understanding. Als het met onderling overleg niet lukt om een bevredigende oplossing te vinden kan de zaak doorverwezen worden naar een arbitragepanel bestaande uit drie deskundigen gekozen door de verdragspartijen of toegewezen van een vastgestelde lijst. Het gaat hier alleen om staat tot staat geschillenbeslechting.

Voor belanghebbenden is het mogelijk om door middel van een *amicus curiae* brief deel te nemen aan de zaak. Het panel doet binnen 120 dagen een uitspraak die bindend is.

15. Bemiddelingsmechanisme

In het hoofdstuk Bemiddelingsmechanisme wordt door de partijen afgesproken dat, naast het bovengenoemde mechanisme voor het beslechten van geschillen, er ook bemiddelingsmechanisme wordt ingesteld.

Het bemiddelingsmechanisme biedt de partijen de mogelijkheid om nadelige gevolgen voor de handel in goederen aan te pakken. Het doel is niet om de wettigheid van een maatregel te herzien, maar om een snelle en effectieve oplossing voor markttoegangsproblemen te vinden.

De partijen worden bijgestaan door een bemiddelaar die zij gezamenlijk hebben gekozen. De bemiddelaar kan adviseren en stelt binnen 60 dagen een niet-bindende oplossing voor. Bemiddeling sluit niet uit dat een beroep op geschillenbeslechting gedaan kan worden.

5. Meer informatie

Zowel voor Nederland als voor de EU is internationale handel een belangrijke bron van inkomsten. Europese landen exporteren veel van hun producten. Door middel van handelsakkoorden kunnen invoerheffingen langzaam worden afgebouwd en kunnen regels die handel bemoeilijken en vertragen worden afgeschaft of aangepast, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de mate van bescherming. De Europese Commissie laat altijd een impact assessment doen voordat zij begint met onderhandelen. Voor de impact assessment over Oekraïne, klik hier [NB link]⁸.

⁸ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/january/tradoc_137597.pdf

De Europese Commissie heeft toestemming nodig van alle 28 lidstaten om met de onderhandelingen over een handelsakkoord te beginnen. In nauwe samenwerking met de lidstaten treedt de Europese Commissie tijdens onderhandelingen op als vertegenwoordiger van de gehele EU. Als er uiteindelijk overeenstemming tussen de verschillende partners is bereikt over het akkoord, moet dit worden goedgekeurd door het Europees Parlement en de Raad. Vervolgens zal elk nationaal parlement zich uitspreken over het verdrag.

Het Nederlands parlement heeft op 7 juli 2015 het Associatieakkoord, inclusief het handelsakkoord goedgekeurd. Hierover wordt op 6 april 2016 een raadgevend referendum gehouden. Voor meer informatie over het referendum, klik hier [\[link\]](#)⁹.

⁹ Zie website referendum commissie